

CONCEPT ONDERZOEKSOPZET

“Aardbevingen in Groningen vanuit burgerperspectief”

VOORAF

Ten behoeve van de kwartiermaker beschrijven we in dit document een ruwe onderzoeksopzet die inzicht moet geven in de gevolgen van de aardbevingen in Groningen. Het doel van dit onderzoek is om bestuur en beleid van gerichte kennis en input te voorzien, waarmee beiden niet alleen nieuwe inzichten krijgen in deze complexe materie, maar ook praktisch inzetbare instrumenten. Het burgerperspectief staat hierbij steeds centraal. In het onderzoek krijgen inwoners van Groningen een stem en besteden we aandacht aan thema's zoals veiligheid en (psychosociale) gezondheid van burgers, maar ook leefbaarheid, burgerparticipatie, sociale cohesie en de Groninger identiteit. Speciale aandacht krijgen bestaande initiatieven en de vraag hoe plannen van inwoners kunnen worden vertaald in concrete initiatieven. Een centrale doelstelling is kennisdeling, niet alleen in de vorm van wetenschappelijke publicaties, maar vooral ook in de vorm van nieuwe bestuurlijke inzichten en relevante informatie voor beleidsvorming. Deze kennis is relevant voor lokale, provinciale en landelijke overheden, alsmede voor betrokken hulpverleningsdiensten.

Een belangrijke eerste stap is de fase van probleemverheldering waarin we de onderzoeksvragen bepalen in overleg met de betrokken opdrachtgevers. We stellen daarom voor in het onderzoek op de **korte termijn** deze fase van probleemverheldering te doorlopen. Tijdens deze probleemverheldering inventariseren wij verschillende uitgangspunten voor het onderzoek: de centrale vragen zullen een weerspiegeling zijn van de ervaringen, noden en wensen van de zwaarst getroffen gemeentes, maar ook kwesties die voor andere gemeentes en voor provincie als geheel van belang zijn worden geïnventariseerd. Op basis van die eerste fase wordt een gedetailleerde onderzoeksopzet voor de **lange termijn** opgesteld.

We presenteren daarom in dit document een globale onderzoeksopzet op de korte en lange termijn met een begroting op hoofdlijnen.

5.1.2e en 5.1.2e,
Rijksuniversiteit Groningen, Faculteit Gedrags- en maatschappijwetenschappen
&
5.1.2e en 5.1.2e
Afd. Onderzoek en Statistiek, gemeente Groningen

CONTEXT

De Noord Nederlandse aardbevingen ondermijnen niet enkel de fundamenten van ons vastgoed. De commissie Meijer constateerde reeds dat het vertrouwen, ook in overheden, diep geschonden is. De Onderzoeksraad Voor de Veiligheid stelde dat de oorzaak hiervan is geweest dat het burgerperspectief onvoldoende in acht is genomen. Haar aanbeveling aan de minister van Economische Zaken was dan ook: *“Zorg dat het burgerperspectief structureel en herkenbaar meegenomen wordt in de besluitvorming.”* Ze voegt er aan toe dat het goed zou zijn als de betrokken gemeenten en provincies hierin het voortouw nemen.

Het uitgangspunt van het OVV onderzoek verwoordt heel duidelijk wat er in dit burgerperspectief centraal moet staan: *“De inwoners van Groningen moeten veilig zijn en zich veilig voelen in hun dagelijkse leefomgeving.”* Vanuit lokaal perspectief zouden we eraan toevoegen dat dit enkel mogelijk is als we erin slagen om de kwaliteit van leven in Groningen in brede zin hoog te houden. Het wonen in een veilig huis is immers zinloos als bewoners geen toekomst zien in Stad en Ommelanden.

In deze context hebben lokale overheden een concrete behoefte aan kennis over de impact van bevingen op de burger, en moet zij instrumenten ontwikkelen om die impact te verzachten en (waar mogelijk) positief te benutten. Bijvoorbeeld, waar hebben inwoners van Groningen die zijn getroffen door een aardbeving behoefte aan? Waar hebben inwoners die nog niet zijn getroffen door een aardbeving behoefte aan? Wat verwachten Groningers van de gemeente, de overheid, de NAM, medebewoners, en andere partijen? Welke burgerinitiatieven helpen hen wel, en welke niet, en waarom wel/niet?

Uiteraard is in de meest ernstig getroffen gemeenten al een schat van kennis en ervaring aanwezig. Met name in de zwaar getroffen gemeenten heeft men goed inzicht in problemen en zorgen, maar ook in kansen en mogelijkheden. Zo zijn daar allerhande initiatieven, inspraakronden en methoden ontwikkeld. Het ontsluiten en delen van die inzichten is een centrale doelstelling in de eerste fase van dit onderzoek. Op basis van wat wel en niet bekend is, kunnen wij tezamen met betrokken gemeenten en eventueel provincie een wensenpakket samenstellen: wat is er nodig om een goed beeld te krijgen (en houden) van wat leeft onder bevolking, van de psychische gevolgen van deze zich langzaam voltrekkende ramp (en van de verwachte grote klap)?

Maar in vraagstukken over de kwaliteit van leven moet ook de lange termijn een centrale plaats krijgen. Een belangrijk overkoepelend thema is de vraag: hoe gaat het nieuwe Grunn eruit zien? Wat wordt het imago van Groninger stad en ommeland onder buitenstaanders, en welk zelfbeeld houdt onze bevolking aan deze stille ramp over? Is het mogelijk om, als in 1953, de hele regio te verenigen achter een

daadkrachtige aanpak om dit prachtige gebied te doen bloeien en vernieuwen? En kunnen we dit 21ste eeuwse deltaplan zo verwezenlijken dat het samen met de bewoners gestalte krijgt—een bottom-up aanpak waarin niemand achter blijft?

METHODE, WORK PACKAGES

Tegen deze achtergrond werken wij op dit moment met diverse partners aan een onderzoeksvoorstel. Daarbij wordt nauw samengewerkt met collega's uit alle Groninger gemeenten. Met name in de bevingsgemeenten zit veel kennis en de ervaring die de exacte inhoud van het onderzoek mede zal bepalen. Maar uiteraard wordt ook rekening gehouden met de specifieke wensen van gemeenten die (nog) niet met deze problematiek te maken hadden.

In de besprekingen die tot dusverre met ambtenaren van o.m. het veiligheidshuis Groningen zijn gevoerd wordt onderscheid gemaakt tussen kennis voor langere termijn en kennis voor de korte termijn. Het onderzoek op **langere termijn** heeft drie pijlers.

1. De eerste pijler is een panelonderzoek dat effecten van bevingen (en een eventuele grote klap) kan registreren op welbevinden, stress, trauma's en allerhande gezondheidsgedrag. Inzichten worden vertaald in praktische uitgangspunten voor beleid/interventies etc. en leveren zo input voor Pijler 3.
2. De tweede pijler is een monitor zich richt op veiligheidsbeleving, leefbaarheid, vertrouwen, burgerparticipatie, sociale cohesie en de Groninger identiteit. Dit onderzoek registreert ook signalen van onrust en bouwt kennis op over de impact van heftige bevingen op radicale veranderingen in publieke opinie. Rapportage is periodiek, aangevuld met updates bij hevige bevingen. Inzichten worden vertaald in praktische uitgangspunten voor beleid/interventies etc. en leveren zo input voor Pijler 3.
3. De derde pijler gebruikt input van de eerste en tweede voor tweeledig doel (a) middels deliberatieve peilingen en andere kwalitatieve methoden worden belangrijke thema's nader onderzocht om beter zicht te krijgen op achterliggende processen, drijfveren en onderstromen (i.e., het probleem achter het probleem), en (b) deze deliberatieve peilingen en andere werkvormen dienen tevens als werkplaats voor het stimuleren van bottom-up betrokkenheid van burgers bij beleid en het ontwikkelen en evalueren van tools en instrumenten voor beleid.

Het fundament van deze drie pijlers rust op een grondig vooronderzoek. Dit onderzoek op **korte termijn** heeft tevens het belangrijke doel om in de acute behoefte aan kennis en instrumenten/tools/methodiek te voorzien. Hierbij wordt optimaal gebruik gemaakt van de in Ommelanden opgedane ervaringen van zowel beleidsmakers, burgers als uitvoerenden. Het korte termijn onderzoek heeft dan ook meerdere componenten

- Probleemverheldering en inventarisatie van de kennisbehoefte van betrokkenen (reeds onderweg).

- Interviews met burgers, bestuurders en hulpverleners over een aantal thema's (de aard van het probleem, psychosociale gevolgen, gezondheid, etc). Belangrijkste doel is hier: inventarisatie van persoonlijke trajecten, wat gaat goed, wat gaat fout. Bijzondere aandacht wordt besteed aan de oorsprong van (sterke) negatieve en/of positieve reacties. Ook exploreren we met respondenten de toekomst van de regio, en de eigen betrokkenheid bij het inrichten hiervan.
- Literatuurstudies. Daaronder valt o.m. een inventarisatie van beschikbare onderzoeken naar aardbevingen en relevante lokale processen/issues. Ook wordt een literatuuronderzoek gedaan naar relevante ervaringen in andere aardbevingsregio's ter wereld. En loopt reeds een literatuuronderzoek naar "disaster response".

Bij dit alles benadrukken we dat het project kennisdeling als centrale doelstelling ziet. Dat zal niet alleen geschieden middels academische publicaties, maar moet (vooral) ook middels lezingen, een academische werkplaats, trainingen etc. input leveren voor bestuurders, beleidsmakers, en hulpverleningsdiensten in de stad en het bevinggebied die zich voorbereiden op (de gevolgen van) nieuwe aardbevingen.

BEGROTING

In een bijlage sturen we een ruwe begroting mee voor de onderzoeksopzet op de **korte en lange termijn**.

In het vooronderzoek (korte termijn) werken we aan een verdere probleemverheldering en inventarisatie van de kennisbehoefte van betrokkenen. We interviewen burgers, bestuurders en hulpverleners over een aantal thema's, waaronder ook de toekomst van de regio, en eigen betrokkenheid bij het inrichten hiervan. En een literatuurstudie gericht op een inventarisatie van beschikbare onderzoeken naar aardbevingen en relevante lokale processen/issues. Ook wordt een literatuuronderzoek gedaan naar ervaringen in andere aardbevingsregio's ter wereld die relevant zijn voor de Groningse situatie. Deze opzet betekent dat het onderzoek op **lange termijn** in overleg met de opdrachtgever verder kan worden geconcretiseerd. De kosten voor het vooronderzoek, bedragen € 180,853. De geschatte kosten voor het lange termijn vervolgonderzoek zijn voor een periode van 3 jaar € 671,048.